

Problemy z UE? Kto może Ci pomóc?

Dokument - 20/12/2011

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich

Problemy z UE?

Kto może **Ci** pomóc?

Wprowadzenie

Unia Europejska świadczy wiele pożytecznych usług na rzecz obywateli, rezydentów oraz przedsiębiorstw i stowarzyszeń działających na jej terytorium. Obywatele państw członkowskich UE są również obywatelami UE i za sprawą europejskiego obywatelstwa korzystają z licznych praw. Korzystanie z tych praw może jednak w praktyce przysporzyć Państwu problemów.

Czy zastanawiali się Państwo kiedyś, gdzie szukać pomocy? Może się zdarzyć, że nie zawsze będzie jasne, czy u podłoża problemu leży działanie administracji UE, władz państwa członkowskiego czy też jednostki prywatnej. Nawet jeżeli Państwo wiedzą, kto zawinił, może się okazać, że wcale nie jest oczywiste, do kogo można zwrócić się o pomoc. W Unii opartej na podstawowej zasadzie, jaką jest praworządność, zasadnicze znaczenie przypisuje się szybkiemu i skutecznemu rozwiązywaniu problemów, z którymi borykają się Państwo w związku z egzekwowaniem przysługujących Państwu praw.

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich opracował tę broszurę, aby dostarczyć Państwu w zarysie różnych informacji, służyć radą i wskazać organy rozpatrujące skargi, do których mogą się Państwo ewentualnie zwrócić. Aby pomóc Państwu lepiej zrozumieć, w jaki sposób każdy z wymienionych organów może zapewnić Państwu pomoc, w każdej sekcji przedstawiono przykładowy rodzaj pomocy, jakiej dany organ może udzielić.

Aby pomóc Państwu ustalić najwłaściwszy organ, do którego należy skierować skargę lub prośbę o udzielenie informacji, na stronie internetowej Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich zamieszczono kompleksowy przewodnik interaktywny.

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich

Czym się zajmuje?

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich to niezależny i bezstronny organ, rozpatrujący sprawy związane z administracją UE. Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich bada skargi

złożone na niewłaściwe administrowanie w instytucjach, organach i jednostkach organizacyjnych UE. Mandatowi Rzecznika nie podlega jedynie Trybunał Sprawiedliwości UE wykonujący funkcje sądowe. Rzecznik może stwierdzić niewłaściwe administrowanie w przypadku, gdy instytucja nie przestrzega praw podstawowych, przepisów lub zasad prawa czy też zasad dobrej administracji.

Dotyczy to przykładowo nieprawidłowości administracyjnych, niesprawiedliwości, dyskryminacji, nadużycia władzy, braku odpowiedzi, nieudzielenia informacji i zbędnej zwłoki. Skargę może złożyć każdy obywatel lub rezydent UE, każde przedsiębiorstwo, stowarzyszenie czy inny organ, którego siedziba jest zarejestrowana w UE. Skargę mogą Państwo złożyć nawet w przypadku, gdy niewłaściwe administrowanie nie dotyczy Państwa osobiście. Prosimy mieć na uwadze, że Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich może jedynie rozpatrywać skargi dotyczące administrowania przez instytucje UE, a nie krajowe, regionalne lub lokalne organy administracji, nawet jeżeli są to skargi odnoszące się do spraw UE.

Czym się nie

zajmuje?

Rzecznik nie może prowadzić postępowania w sprawach:

- skarg złożonych na krajowe, regionalne lub lokalne władze w państwach członkowskich UE, nawet jeżeli skargi te dotyczą spraw związanych z UE;
- działań krajowych sądów lub krajowych rzeczników praw obywatelskich;
- skarg wniesionych przeciwko firmom lub osobom fizycznym.

Kiedy i jak można składać skargi?

Skargę należy złożyć:

- w ciągu dwóch lat od powzięcia informacji o faktach stanowiących podstawę skargi;
- po uprzednim nawiązaniu kontaktu z instytucją UE w celu rozwiązania danej kwestii;
- na piśmie, w tym również za pomocą formularza skargi on-line dostępnego na stronie internetowej Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich.

Formularz można złożyć w formie elektronicznej lub wydrukować go i wysłać pocztą. Formularz można również otrzymać na życzenie w formie papierowej w biurze Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Skargę można złożyć w jednym z 24 języków urzędowych UE.

Przykładowe sprawy

Obywatel Irlandii zwrócił się do Europejskiej Agencji Leków (EMA) o udostępnienie dokumentów zawierających szczegółowe informacje na temat wszystkich potencjalnych

poważnych działań ubocznych leku przeciwtrądzikowego. Jego syn popełnił samobójstwo po zażyciu danego leku. EMA odmówiła, uzasadniając swoją decyzję faktem, że przepisy UE w sprawie dostępu do dokumentów nie mają zastosowania do raportów dotyczących potencjalnych poważnych działań ubocznych leków. Po przeprowadzeniu dochodzenia w związku z daną skargą Rzecznik uznał, że przepisy UE w sprawie dostępu do dokumentów mają zastosowanie do wszystkich dokumentów, w których posiadaniu jest EMA. Rzecznik, oprócz zalecenia weryfikacji odmowy udostępnienia raportów dotyczących potencjalnych poważnych działań ubocznych, nakłonił EMA, aby w ramach swojej polityki informacyjnej udzieliła dodatkowych wyjaśnień, które ułatwiłyby opinii publicznej lepsze rozumienie takich danych oraz ich znaczenie. EMA zaakceptowała zalecenie Rzecznika i zapowiedziała ujawnienie raportów. Przyjęła również nową aktywną politykę, mającą zapewnić większą przejrzystość w sprawach dotyczących dostępu do dokumentów w jej posiadaniu.

Organizacja pozarządowa z siedzibą w Brukseli skierowała do Rzecznika skargę, zarzucając Komisji Europejskiej, że nie rozpatrzyła jej dokumentacji i nie wypłaciła jej salda należności za wykonane przez tę organizację badanie w terminie 45 dni, przewidzianym w umowie o udzieleniu dotacji. Skarżący złożył w terminie sprawozdanie końcowe, sprawozdanie finansowe oraz inne wymagane dokumenty. Chociaż Komisja potwierdziła otrzymanie sprawozdania, nie zapłaciła salda należności. W odpowiedzi na pierwszy z kilku monitów skarżącego za przyczynę opóźnienia Komisja podała przerwy świąteczne i braki kadrowe. Rzecznik skontaktował się z Komisją, która zareagowała niezwłocznie, kontaktując się ze skarżącym i podejmując na nowo rozmowy. Przepraszyła również skarżącego za zwłokę i obiecała wyliczyć kwotę salda oraz wypłacić ją natychmiast po uzyskaniu odpowiedzi skarżącego.

Obywatel bułgarski poddał krytycznej ocenie formularz rejestracji on-line na stronie internetowej księgarni UE (<http://bookshop.europa.eu>), który można było wypełnić, stosując jedynie czcionkę dla łacińskich znaków alfabetu. Jego zdaniem powinna być możliwość stosowania cyrylicy i czcionki dla alfabetu greckiego. Rzecznik przystąpił do badania sprawy. Urząd Publikacji, odpowiedzialny za daną stronę internetową, obiecał Rzecznikowi, że udostępni możliwość stosowania cyrylicy i czcionki dla alfabetu greckiego na stronie księgarni UE do celów rejestracji on-line.

Więcej informacji na stronie <http://www.ombudsman.europa.eu> [Link] Europejska sieć rzeczników praw obywatelskich

Krajowi i regionalni rzecznicy praw obywatelskich w całej UE odgrywają istotną rolę, jeśli chodzi o umożliwienie obywatelom i rezydentom korzystania z praw, które im przysługują na mocy prawa UE. Rzecznicy praw obywatelskich rozpatrują skargi złożone przeciwko krajowym, regionalnym i lokalnym władzom publicznym w państwach członkowskich. Wraz z Europejskim Rzecznikiem Praw Obywatelskich i Komisją Petycji Parlamentu Europejskiego tworzą europejską sieć rzeczników praw obywatelskich. Sieć obejmuje krajowych i regionalnych rzeczników praw obywatelskich oraz podobne organy państw członkowskich UE, krajów kandydujących do członkostwa w UE i niektórych innych krajów europejskich.

Dokładne podstawy działalności rzeczników praw obywatelskich różnią się w ramach sieci, ale zazwyczaj obejmują takie przypadki, jak łamanie praw, w tym praw człowieka i praw podstawowych, inne niezgodne z prawem formy postępowania, w tym nieprzestrzeganie

ogólnych zasad prawa, jak również postępowanie niezgodne z zasadami właściwego administrowania. Oświadczenie europejskiej sieci rzeczników praw obywatelskich zawierające wyjaśnienie, jaką obsługę jej członkowie zapewniają osobom składającym skargi dotyczące spraw wchodzących w zakres prawa UE, znajduje się na stronie internetowej Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Na tej stronie można znaleźć również informacje na temat sposobu składania skarg do konkretnego rzecznika będącego członkiem sieci.

Przykładowe sprawy

Obywatel czeski mieszkający w Irlandii i pobierający świadczenia dla osób poszukujących pracy otrzymał zezwolenie na wyjazd na kurs do Czech. W dniu, w którym miał planowo wrócić do Irlandii, zdawał egzaminy. W związku z jego późniejszym powrotem irlandzki Departament Ochrony Socjalnej pozbawił go uprawnień do pobierania świadczeń dla osób poszukujących pracy, nawet do pobierania zasiłku. Po interwencji irlandzkiego Rzecznika Praw Obywatelskich, który zwrócił uwagę na stosowne przepisy UE, Departament Ochrony Socjalnej zweryfikował swoją decyzję i wypłacił danemu obywatelowi świadczenia dla osób poszukujących pracy zaległe za dany okres, podejmując również decyzję o ich wypłacaniu przez okres przysługiwania uprawnień temu obywatelowi. Departament Ochrony Socjalnej obiecał również ponownie przeanalizować kwestię uprawnień danego obywatela do świadczeń dla osób poszukujących pracy.

Grecki rzecznik praw obywatelskich otrzymał skargi dotyczące dyskryminacji kobiet na egzaminach wstępnych do akademii wojskowych. Wśród wymienionych zarzutów skarżący wymieniali ustalenie wspólnego progu dla mężczyzn i kobiet przy egzaminach fizycznych. Skargi dotyczyły również nieproporcjonalnego zwiększenia minimalnego wzrostu kandydatów – o 5 cm dla mężczyzn i 10 cm dla kobiet. Rzecznik praw obywatelskich uznał, że oba warunki wstępne stanowiły pośrednią dyskryminację kobiet oraz były niezgodne z prawem UE i krajowym. Zwrócił się do władz greckich o wyeliminowanie warunków skutkujących dyskryminacją. Władze zgodziły się ponownie rozważyć tę kwestię pod kątem ustaleń Rzecznika po zakończeniu egzaminów przedwstępnych.

Więcej informacji na stronie

<http://www.ombudsman.europa.eu/atyourservice/en/introduction.faces> [Link] Komisja Petycji Parlamentu Europejskiego

Za pośrednictwem Komisji Petycji Parlament Europejski rozpatruje petycje dotyczące spraw wchodzących w zakres działalności UE. Petycje dotyczą bardzo szerokiego zakresu spraw, poczynając od troski o środowisko naturalne, a skończywszy na dyskryminacji i niedotrzymywaniu terminów. Za sprawą petycji Parlament może zwrócić uwagę na przypadki naruszania praw obywateli europejskich przez państwo członkowskie, władze lokalne czy inne instytucje publiczne.

Przykładowe sprawy

Petenci skierowali do Komisji Petycji Parlamentu Europejskiego skargę, zarzucając władzom

Wielkiej Brytanii opieszałość w wydawaniu kart pobytu oraz zatrzymywanie dokumentów podróży w ramach procedury. Komisja wystąpiła do Komisji Europejskiej z wnioskiem o przeprowadzenie dochodzenia w tej sprawie. Komisja Europejska orzekła, że władze Wielkiej Brytanii w istocie nie przestrzegały przepisu UE nakazującego wydawanie kart pobytu w terminie sześciu miesięcy od dnia złożenia wniosku. Wielka Brytania doceniła powagę sytuacji i aby jej zaradzić, znacznie zwiększyła liczbę pracowników rozpatrujących wnioski, udoskonalając również szkolenia i procedury. Ponadto władze uruchomiły adres poczty elektronicznej dla wnioskodawców wnoszących o zwrot paszportu w terminie dziesięciu dni roboczych w celu odbycia podróży.

Do Komisji Petycji Parlamentu Europejskiego wpłynęło kilka petycji ze skargami dotyczącymi planowanej przez polskie władze budowy drogi przez Dolinę Rospudy, która to droga przebiegałaby przez obszary wrażliwe pod względem ekologicznym, znacznie zahaczając o inne obszary podlegające ochronie na mocy prawa UE. Zarzut ten potwierdzono w wyniku przeprowadzonego dochodzenia, w trakcie którego ustalono też, że polskie władze nie przedstawiły dowodów potwierdzających prawidłową analizę alternatyw dla planowanej drogi. Na tej podstawie Komisja sporządziła sprawozdanie, wzywając polskie władze do zmiany planów. Na podstawie tego sprawozdania i własnych ustaleń Komisja Europejska wystąpiła do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o wstrzymanie realizacji projektu do czasu rozpatrzenia przez nią jego legalności. Działania Komisji Petycji i Komisji Europejskiej, w połączeniu z krajową presją prawną, zaowocowały podjęciem przez polskie władze decyzji o odstąpieniu od planów budowy drogi przez Dolinę Rospudy.

Więcej informacji na stronie <http://www.europarl.europa.eu/committees/pl/PETI/home.html>
[Link] Komisja Europejska

Komisja Europejska odpowiada za przestrzeganie prawa UE przez państwa członkowskie. Z racji realizacji tego zadania Komisję nieformalnie nazywa się „strażniczką traktatów”. Skargę do Komisji mogą Państwo składać w przypadku, gdy uważają Państwo, że państwo członkowskie narusza prawo UE.

Przykładowe sprawy

Niemiecki podróżny musiał zorganizować sobie podróż z Madagaskaru do Niemiec przez Paryż, ponieważ z powodu strajku odwołano jego połączenie lotnicze. Skargę do Komisji skierował po tym, jak nie otrzymał żadnej pomocy ani odszkodowania od linii lotniczych lub odpowiedzialnego francuskiego organu nadzorczego, z którym nie mógł się porozumieć z uwagi na problemy językowe. Komisja zajęła się sprawą, zapewniając podjęcie koniecznych działań przez francuski organ nadzorczy. Linie lotnicze w końcu wypłaciły skarżącemu odszkodowanie. Komisja zapowiedziała, że zamierza pomóc krajowym organom nadzorczym ograniczyć bariery językowe w celu porozumiewania się z europejskimi podróżnymi.

Obywatel włoski prowadzący działalność w obszarze ochrony środowiska zarzucił Komisji nieuczciwość wskutek podjęcia decyzji o zamknięciu postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego wobec Włoch, w sprawie składowiska odpadów w miejscowości Malagrotta nieopodal Rzymu. Utrzymywał on, że w planie zagospodarowania

składowiska odpadów występowały określone nieprawidłowości. Na podstawie ważnych informacji udzielonych przez skarżącego Komisja ustaliła, że plan zagospodarowania składowiska odpadów istotnie był niezgodny z przepisami UE. Komisja ponownie wszczęła postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, aby zapewnić pełne i prawidłowe stosowanie prawa UE.

Więcej informacji na stronie http://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/index_pl.htm [Link]

Europejski Inspektor Ochrony Danych

Europejski Inspektor Ochrony Danych (EIOD) to niezależny organ nadzorczy, którego zadaniem jest ochrona danych osobowych i prywatności oraz propagowanie dobrych praktyk w instytucjach i organach UE. Zadania te realizuje, monitorując proces przetwarzania danych przez organy administracji UE, służąc doradztwem w kwestii polityki i prawodawstwa w odniesieniu do ochrony prywatności, jak też współpracując z podobnymi organami na poziomie UE, w państwach członkowskich i poza terytorium UE. EIOD otrzymuje skargi od pracowników instytucji UE oraz od innych osób, które zarzucają europejskiej instytucji lub organowi nieprawidłowe przetwarzanie ich danych. Jeżeli skarga jest dopuszczalna, EIOD zazwyczaj przeprowadza dochodzenie. O wynikach takiego dochodzenia informuje się skarżącego oraz podejmuje się konieczne środki.

Przykładowa sprawa

EIOD otrzymał anonimową informację, że dane kandydatów zdających wstępne egzaminy w konkursach na urzędników służby cywilnej UE przetwarza zewnętrzny wykonawca z państwa trzeciego. EIOD wszczął w tej sprawie dochodzenie z własnej inicjatywy, w którego wyniku ustalił, że chociaż Europejski Urząd Doboru Kadr (EPSO) zawarł umowę z zewnętrzną firmą mającą zarejestrowaną siedzibę w Wielkiej Brytanii, to przetwarzanie danych odbywa się w Stanach Zjednoczonych. EIOD zwrócił się do EPSO o sprawdzenie, czy spełniane są odpowiednie warunki ustanowione w przepisach UE w sprawie ochrony danych, jak też o zmianę umowy w celu zapewnienia właścicielom danych dodatkowych gwarancji.

Więcej informacji na stronie

<http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/Supervision/Complaints> [Link] SOLVIT

SOLVIT zajmuje się problemami o wymiarze transgranicznym, zaistniałymi między obywatelami lub przedsiębiorstwami z jednej strony a krajowymi władzami publicznymi z drugiej. Jest to sieć on-line koordynowana przez Komisję Europejską. Państwa członkowskie UE oraz Islandia, Liechtenstein i Norwegia prowadzą za pośrednictwem krajowych centrów SOLVIT współpracę mającą na celu rozwiązanie w terminie dziesięciu tygodni problemów wynikających z nieprawidłowego stosowania prawa w obszarze rynku wewnętrznego przez krajowe władze publiczne.

Przykładowe sprawy

Obywatel francuski odbywający studia dla pilotów w belgijskiej szkole pilotażu nie mógł się zarejestrować jako student w lokalnym organie władzy belgijskiej. Problem wynikał z faktu, że belgijska szkoła pilotażu była prywatną placówką, nieuznaną przez belgijską wspólnotę

francuskojęzyczną. Belgijskie Ministerstwo Transportu zatwierdzało jednak świadectwa wydawane przez daną szkołę. Zgodnie z prawem UE każdy student zapisany do szkoły pilotażu mógł posiadać w związku z tym status studenta. Wskutek interwencji SOLVIT-u władze lokalne zgodziły się ponownie rozważyć akta danego obywatela francuskiego i zarejestrować go jako studenta.

Szwedzkie przedsiębiorstwo montuje w Danii pompy do domowych systemów grzewczych. W Danii istnieje możliwość otrzymania dotacji rządowej w kwocie 20 tys. duńskich koron w razie wymiany starej olejowej instalacji grzewczej na system pomp ciepła. Duńscy klienci szwedzkiego przedsiębiorstwa nie mogli jednak otrzymać dotacji, ponieważ władze duńskie warunkowały jej wypłacenie posiadaniem duńskiego numeru rejestracji przedsiębiorstwa. Taki numer rejestracji w Danii mogą otrzymać wyłącznie przedsiębiorstwa posiadające siedzibę zarejestrowaną w tym państwie. Po interwencji SOLVIT-u władze duńskie ogłosiły zniesienie wymogu posiadania danego numeru w celu otrzymania dotacji.

Więcej informacji na stronie <http://ec.europa.eu/solvit> [Link] Europejskie centra konsumenckie Europejskie centra konsumenckie (ECC) istniejące w każdym z 28 państw członkowskich UE oraz w Islandii i Norwegii zapewniają konsumentom prawne i praktyczne doradztwo w sprawach dotyczących transgranicznych zakupów i usług na rynku wewnętrznym. ECC może kontaktować się w Państwa imieniu z przedsiębiorstwem w dowolnym spośród wymienionych 30 państw poza Państwa rodzimym krajem, skierować Państwa na drogę postępowania mającego na celu rozstrzygnięcie sporu lub zaproponować inne rozwiązania.

Przykładowe sprawy

Obywatel czeski kupił w Niemczech nowy motocykl. Chociaż wyjaśnił, że zamierza wywieźć motocykl do Czech, to cena niesłusznie obejmowała podatek od wartości dodanej, który należy uiścić w kraju rejestracji pojazdu. Konsument zapłacił podatek od wartości dodanej dwukrotnie – w Niemczech oraz w Czechach. Konsument nie zdołał rozwiązać tej kwestii w Niemczech ani ze sprzedawcą, ani z urzędem podatkowym odpowiedzialnym za rozpatrywanie spraw podatników niebędących rezydentami. Niemieckie ECC interweniowało w tej sprawie z inicjatywy czeskiego ECC i w wyniku tej interwencji sprzedawca zwrócił konsumentowi bezpodstawnie naliczony podatek od wartości dodanej.

Konsumentka z Litwy zarezerwowała hotel w Belgii. Gdy przybyła na miejsce, w hotelu zażądano od niej zabezpieczenia w kwocie 150 EUR tytułem ewentualnych dodatkowych kosztów, jak na przykład opłaty za korzystanie z Internetu. Aby udzielić gwarancji, konsumentka udostępniła swoją kartę kredytową. Hotel pobrał zabezpieczenie z jej karty kredytowej, chociaż nie korzystała ona z żadnych dodatkowych usług. Konsumentka wysłała do hotelu pismo, prosząc o wyjaśnienie; nie uzyskawszy żadnej odpowiedzi, zadzwoniła do hotelu, gdzie obiecano jej wyjaśnić daną sprawę. Hotel jednak nie oddzwonił, zatem zwróciła się ona z prośbą o pomoc do litewskiego ECC. Po interwencji litewskiego i belgijskiego ECC konsumentka odzyskała swoje zabezpieczenie.

Więcej informacji na stronie <http://ec.europa.eu/consumers/ecc> [Link] Informacje i doradztwo Jeżeli chcą Państwo zasięgnąć informacji lub porady w kwestii praw przysługujących

obywatelowi, rezydentowi, przedsiębiorstwu lub organizacji UE, dobrym punktem wyjścia będą wymienione niżej serwisy.

Twoja Europa

Serwis **Twoja Europa** dostarcza szczegółowych informacji i praktycznych wskazówek w kwestii praw, jakie Państwu przysługują z racji zamieszkiwania, wykonywania pracy, podróżowania lub prowadzenia działalności gospodarczej w państwie członkowskim UE innym niż kraj ojczysty.

Serwis **WTwoja Europa** zapewnia również łatwy dostęp do pomocy zindywidualizowanej, dzięki której można uzyskać dokładniejsze informacje pozwalające lepiej zrozumieć przysługujące Państwu prawa UE lub zasięgnąć porady w kwestii obrony tych praw.

Europe Direct

W razie pytań dotyczących UE można się kontaktować z serwisem **Europe Direct**, wybierając numer telefoniczny 00 800 6 7 8 9 10 11 z dowolnego miejsca w Unii Europejskiej.

Można również udać się do centrum informacyjnego **Europe Direct** lub wysłać zapytanie pocztą elektroniczną.

Więcej informacji na stronie <http://europa.eu/youreurope> [Link]

Więcej informacji na stronie <http://europa.eu/europedirect> [Link]

Naszą misją jest krzewienie demokracji poprzez współpracę z instytucjami Unii Europejskiej celem tworzenia skutecznej, odpowiedzialnej, przejrzystej i etycznej administracji.

© Unia Europejska, 2015 Powielanie do celów edukacyjnych i niekomercyjnych jest dozwolone pod warunkiem podania źródła. Niniejsza broszura została opublikowana na stronie internetowej pod adresem: <http://www.ombudsman.europa.eu> [Link] Wszystkie fotografie © Unia Europejska, chyba że podano inaczej. Skład i łamanie: Rosendahls - Schultz Grafisk, Albertslund, Dania oraz EntenEller A/S, Valby, Dania. Skład czcionkami FrutigerNext i Palatino. Printed in Luxembourg ISBN 978-92-9212-661-2. doi:10.2869/5712 . QK-04-14-978-PL-C ISBN 978-92-9212-637-7. doi:10.2869/50700 . QK-04-14-978-PL-N

Aby otrzymać wersję niniejszej publikacji napisanej większą czcionką, należy skontaktować się z biurem Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Na żądanie udostępniona zostanie również wersja audio.

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich 1 avenue du Président Robert Schuman CS
30403 F - 67001 Strasbourg Cedex T. +33 (0)3 88 17 23 13 F. +33 (0)3 88 17 90 62

<http://www.ombudsman.europa.eu> [Link]

QK-04-14-978-PL-C